

Денови во знакот на изборите

Политичките надмудрувања околу датумот на изборите продолжуваат и во јуни. Изборите, закажани за 12 април, па одложени поради КОВИД-19, требаше да се одржат на 21 јуни, но по долгото инаетење на опозицијата, конечниот датум е 15 јули.

Лошиот Изборен законик, тензиите во техничката влада и предизвиците со коронавирусот доведоа до безброј проблеми. Имаше недоразбирања и меѓу медиумите, АВМУ и ДИК. Избија и неколку скандали, како оној поврзан со маркетинг агенцијата Маркет висион, која своевременно добивала милионски тендери од владата на Груевски, а сега објавува анкети со сомнителни резултати.

ЦИВИЛ постојано е опишан со говор на омраза од интернет порталите и социјалните профили блиски до антизападните и националистичките структури во земјата. Седиштето на организацијата беше мета и на вандалски напад. Целта на овие напади е да се заплашат луѓето што работат во и за организацијата и да се дискредитираат напорите да се придонесе кон евроатлантскиот пат на Северна Македонија.

За сето тоа и за други актуелни теми, прочитајте во јунското издание на овој весник, посветен на европските вредности и човековите права.

Џабир Дерала

ЦИВИЛ го зголемува обемот на изборниот мониторинг и ги повикува заинтересираните да аплицираат

Бројот на набљудувачи на ЦИВИЛ на претстојните избори се зголемува. Ако на минатите избори имавме околу 200 набљудувачи, сега таа бројка можеби ќе достигне и 300. Има простор за нови краткорочни набљудувачи.

ЦИВИЛ ги повикува сите заинтересирани полнолетни граѓанки и граѓани да аплицираат за краткорочни изборни набљудувачи. Функционери и активисти на политички партии немаат право на учество на овој повик. Не е дозволено да се биде набљудувач на две организации истовремено. Предност во процесот на избор за набљудувачи, како и секогаш, имаат членовите

и поддржувачите на ЦИВИЛ, поранешни набљудувачи, како и оние што учествувале на семинарите за граѓанско новинарство.

Од тимовите за мониторинг на овие избори, на најуспешните двајца ќе им бидат понудени подолготрајни ангажмани во проектите на Организацијата.

За сите кандидат(к)и е важно да знаат дека мониторингот на ЦИВИЛ подразбира мобилност, посветеност и непристрасност. Краткорочните набљудувачи се активни во текот на изборниот молк, на денот на гласањето и еден ден по гласањето.

ЦИВИЛ Тим за комуникации

Дерала за Утрински брифинг: Подготвени сме за изборите, кампањата ќе биде валкана

Џабир Дерала, претседател на ЦИВИЛ, за Утрински брифинг разговараше за закажаните предвремени избори што треба да се одржат на 15 јули. Тој нагласи дека ЦИВИЛ набљудува избори веќе 12 години, од 20 години постоење на организацијата. Тој зборуваше и за политичките кампањи, за лажните вести, говорот на омраза, за спиновите, како и за изборниот процес за денот на гласање.

Изборите се закажани за точно еден месец, почнавте ли со подготовките, почнавте ли да мобилизирате набљудувачи?

ДЕРАЛА: Ние започнавме со долгорочен мониторинг на изборниот процес, односно на изборните контексти на политичките процеси и настани, уште на 21 октомври минатата година, откако на 20 октомври, политичките лидери се договорија да има предвремени избори. Ние веќе наредниот ден го вклучивме тој модул на набљудување што е континуирана активност во доменот на човековите права и слободи.

Ние, откако изборите се откажаа на 12 април, очекувавме дека ќе се одржат на 21 јуни, бевме и се уште сме речиси целосно подготвени да излеземе

на терен, со што новиот датум ни дава повеќе простор да можеме да мобилизираме уште повеќе набљудувачи. Имавме намера да набљудуваме со околу 200, меѓутоа бројот на набљудувачи ќе го зголемиме за една третина, и на денот на гласањето некаде ќе имаме околу 300 набљудувачи на теренот.

Во моментов, дваесетина долгорочни набљудувачи секојдневно ја следат ситуацијата и ни испраќаат извештаи од нивните средини за состојбите во изборен контекст.

Ова се први избори на кои ќе се гласа во посебни здравствени мерки, досега не сме биле на избори под маски, со ракавици, тука се сите процедури на идентификација на гласачот, а потоа она осигурување дека гласачот претходно не

гласал, а тоа е спрејот и ред други работи од процесот на самото гласање кој трае многу кратко. Но, овие избори се со посебни мерки и дали тоа може да влијае на легитимитетот на изборите бидејќи се појавија и такви сомнежи и загриженост кај одредени лица. Дали вие како набљудувачи видовте дека некоја мерка може да фрли сомнеж и на некој начин може да го наруши легитимитетот на изборите?

ДЕРАЛА: Не би требало да има здравствена мерка која може да наруши легитимитет на изборен процес, а притоа да се допушти загрозување на здравјето на граѓанките и граѓаните, тоа никако не смееме да го размислуваме на тој начин. Се разбира дека здравствените мерки се во согласност со јавното здравје, со здравјето на секој човек којшто ќе оди да гласа. Почитувањето на тие мерки

мора да бидат максимално.

Што се однесува до легитимитетот на изборите, видете, ако погледнете на спрејот, тоа беше малку понижувачка мерка која се спроведуваше години наназад за да може да се утврди дека човекот што гласа, сигурно не гласал и на друго место.

За маските и за потврдувањето на идентитетот, убеден сум дека институциите ќе се погрижат да го изведат процесот на тој начин да се утврди идентитетот и да се заштити здравјето на гласачите, бидејќи тоа е врвот на сите приоритети за нас како организација која набљудува. Неодамна, во вашата емисија за првпат кажавме дека воведовме таканаречена „Корона категорија“ на набљудување, односно ќе внимаваме кој и како се придржува кон здравствените мерки за заштита од корона вирусот и гласно ќе реагираме. Во текот на денот ќе имаме 6-7 прес конференции и на секое место каде што ќе забележиме дека некој ги крши тие здравствени мерки и протоколи, ќе реагираме навистина гласно.

Во овие избори ќе нема вообичаени големи митинзи. Каква кампања очекувате? Дали ќе има повеќе политика во медиумите, отколку вообичаените митинзи?

ДЕРАЛА: Кај нас во организацијата има оценки, односно има извештаи за досегашниот тек на кампањата, бидејќи

таа трае, да се разбереме, и започна предвреме. Но тоа што со сигурност можеме да предвидиме е дека кампањата нема да биде помалку интензивна поради тоа што нема да има собирање, бидејќи помали собирања веќе гледаме дека има. Дури и самите политички партии и нивни ограноци се истрчуваат и се фалат на Фејсбук како вејат знамиња, се гушкаат итн.

На овие избори очекуваме да биде многу жестоко и валкано на социјалните мрежи. Тоа ќе биде поткрепено од одредени медиуми кои одамна ги имаат прекршено сите медиумски стандарди и етиката. Меѓутоа, социјалните мрежи ќе бидат бојното поле на кое ќе се судрат две големи концепции, две спротивставени концепции.

Дел од нив ќе се служат со валкани средства, со лажни вести, со говор на омраза, ќе се служат со разни манипулации, со спинување на вестите. Треба да се биде многу внимателен, бидејќи ние како организација сме сопственици на поголема медиумска платформа за информирање на граѓаните и граѓаните. Некогаш, колку и да се внимава, едноставно се провлекуваат грешки, бидејќи многу е софистицирана и машинеријата која стои зад некои партии преку која пласираат содржини кои ќе им дадат предност, макар и таа да е нечесна.

Какви се вашите очекувања за излезноста, дали граѓаните ќе излезат на гласање со

оглед на ситуацијата со Ковид-19?

ДЕРАЛА: Граѓаните може да не излезат во голем број на гласање за да го исполнат своето уставно право на глас, не заради корона вирусот, туку од стравот од корона вирусот кој ќе им го набијат одредени политички структури кои ќе гледаат да ја намалат излезноста.

Безбедно ќе биде да се гласа, сигурен сум дека ќе биде побезбедно отколку кога ние одиме во продавница да купиме тоа што ни е неопходно за живот.

Меѓутоа, веќе има одредени структури кои упатуваат на тоа дека ќе биде опасно да се гласа, дека ќе биде страшно по животот и здравјето итн. Кога ќе се појават, ќе видите за што зборувам сега, но бидејќи сигналите и симптомите веќе се таму, утврдени се. Зависно од тоа колку таа црна кампања ќе успее, толку ќе биде намален бројот на гласачите на избирачките места.

Затоа се тука и невладините организации кои ќе работата на јакнење на јавната свест од сите аспекти за изборниот процес и се разбира, да ги бодрат гласачите да го искористат своето право на глас, бидејќи граѓанското учество за време на изборите е пресудно.

Разговорот за Утрински брифинг го водеше: Кристина Атовска

Обработка на текст: **Дехран Муратов**

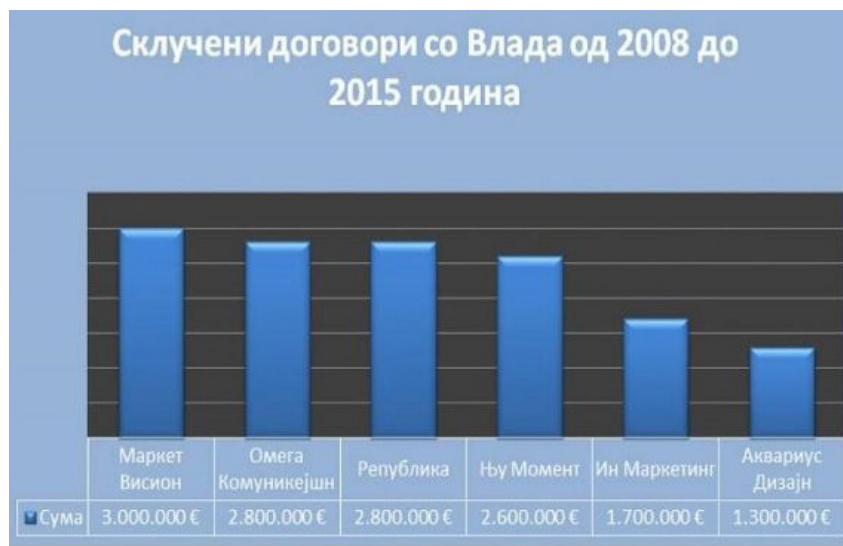
Агенцијата што ги фаворизира ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ, добила околу 3 милиони евра од поранешната владина коалиција

По трите анкети од американските институти кои најавуваат победа на СДСМ на парламентарните избори на 15 јули, портали блиски до ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ, објавија анкета од домашна агенција која ги фаворизира токму двата долгогодишни партнери.

Тоа што се забележува е дека и кај порталите блиски до ДПМНЕ и кај оние на албански јазик, блиски до ДУИ, се прави манипулација со името на агенцијата.

Во насловот стои дека анкетата е од "Europe Elections", обидувајќи се да ја прикажат како некоја европска агенција. Но од самата фотографија се гледа дека истражувањето е реализирано од домашната агенција Маркет висион.

Но, која е агенцијата Маркет висион? Според едно истражување на Призма, објавено 2016 година, Владата преку Генералниот секретариат, само за шест маркетинг агенции склучила договори вредни околу 14 милиони евра во период од седум месеци. Маркетинг агенцијата што добила најголем дел од владиниот рекламен колач преку Генералниот секретаријат – "Маркет висион" е во сопственост на Владимир Цветиновски, близок

соработник на поранешниот премиер кога Груевски од времето кога беше министер за трговија во кабинетот на Љубчо Георгиевски. Нивната соработка продолжила и откако Груевски стана премиер. Цветиновски се зачленил во неколку управни одбори, додека паралелно работел на владините кампањи преку Маркет висион. Податоците од Бирото за јавни набавки покажуваат дека владините договори со оваа агенција од 2008 година до денес вредат нешто повеќе од три милиони евра, пишува Призма.

Во официјален одговор, самиот Цветиновски признава дека сумата е блиска до онаа од бирото за јавни набавки, со исклучок на проекти кои не биле до крај завршени. "Извесен дел од договорите што се склучени со Генералниот секретаријат

не се реализирани, па со тоа и сумата е во висината на таа што ја спомнувате. Отприлика десетина до петнаесет проценти помалку", Владимир Цветиновски за БИРН. Тоа што е интересно во последните трендови е и фактот што и во анкетите од агенциите блиски до ВМРО-ДПМНЕ и на анкетите објавени од порталите на ДУИ, двете партии се покажуваат како фаворити, а од друга страна, последните денови во јавноста ја загреват меѓусебната реторика врз национална основа.

Арбен Зеќири

Бермудски медиумско-политички триаголник

Независно како ќе се одвива препирката меѓу политичките партии, АВМУ и ДИК, законот е јасен. Доколку не се најде соодветно решение, Беса, но и медиумите ќе се најдат во незавидна ситуација. Беса, ќе мора да калкулира како најдобро ќе биде претставена како партија во рамките на Коалицијата Можеме, но и индивидуално. Медиумите, пак, ќе се најдат во недоумица кого да послушаат, со оглед на тоа дека, според Изборниот законик, не смеат да одбијат ниту една партија и коалиција, доколку сакаат да се рекламираат преку нив.

Она што се постави како легитимно прашање „Кој ќе го реши платеното политичко рекламирање на изборната кампања?“, кое ги стави во недоумица медиумите дали да се водат по насоките на Државната изборна комисија или на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни услуги (АВМУ), доби своја викенд преписка меѓу три страни.

Преписката е затегната и се очекува така да остане и во наредните денови и недели, освен ако некој не дојде до решение од кое сите ќе бидат задоволни. Поучени од досегашното искуство, тоа е практично невозможно. Медиумите сега за сега се неми набљудувачи, во очекување на исходот на овој очекуван конфликт на ставови и решенија. За сега, во Бермудскиот медиумско-политички триаголник се наоѓаат политичките партии, ДИК и АВМУ.

Сè започна со кривичната пријава на Беса против АВМУ, со обвинение дека времето предвидено за партиите на власт го поделила 50-50 меѓу коалицијата Можеме, предводена од СДСМ, и ДУИ. Просторот за опозициските партии е поделен, пак, меѓу

ВМРО-ДПМНЕ и нивната коалиција „За подобра Македонија“.

Според ова решение, ВМРО-ДПМНЕ и нивната коалиција ќе можат да го користат целиот простор предвиден за опозициските партии, односно онолку колку што ќе имаат СДСМ и ДУИ заедно. Со ова решение, Движењето Беса е оштетено, иако на претходните избори за пратеници е втора по големина опозициска партија.

„На остатоците од режимот ВМРО-ДУИ нема да им се дозволи да направат нови преседани со толкување на законите по нивната лична желба или нивните партиските наредби“, изјави генералниот секретар на Движењето Беса, Аријанит Хоџа по

поднесувањето на кривичната пријава против АВМУ.

Одговорот пристигна и од ДИК, која побара од Беса да достави план за медиумско претставување, а АВМУ остана на ставот дека шесте минути, предвидени за опозициските партии, можат да ги користат ВМРО-ДПМНЕ и нивната коалиција.

Беса денеска постави јавни прашања и до АВМУ и до Зоран Трајчевски, директор на Агенцијата: Која е втората опозициска партија во земјата? Ако се оди по „мерните параметри“ на АВМУ, тогаш може да се заклучи и дека ВМРО-ДПМНЕ не е опозициска партија, бидејќи имаат свои министри и заменици во техничката влада. Со други зборови, Беса

прашува кои се, всушност, опозициски партии според АВМУ?

Беса предупредува дека АВМУ, предводена од кадри на ВМРО-ДПМНЕ, го крши Изборниот законик, поради што им е поднесена кривична пријава, а со ситуацијата го запозна и меѓународниот фактор. Беса испратила и службено барање до ВМРО-ДПМНЕ за средба на која би го решиле проблемот со минутажа, во согласност со писмото добиено од ДИК. Во случај ВМРО-ДПМНЕ да не одговори на нивното барање, Беса од ДИК ќе бара да се ограничи буџетот предвиден за ВМРО-ДПМНЕ за платено политичко рекламирање

Беса веднаш доби поддршка и од својот коалиционен партнер СДСМ. На денешната прес конференција, пртпаролката на СДСМ, Богданка Кузеска, изјави дека директорот на Агенцијата назначен од ВМРО ДПМНЕ, Зоран Трајчевски, целосно се ставил во партиска служба на ВМРО-ДПМНЕ. Според СДСМ, Трајчевски „не го почитува законот и известувањето на ДИК за распределба на медиумски простор за двете најголеми опозициски партии“.

„Иако во описот се вели дека 6 минути им припаѓаат на двете најголеми опозициски партии, кои на последните избори за пратеници имаат освоено повеќе гласови, Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги им наредува на медиумите да ги распределат сите 6 минути единствено

на ВМРО ДПМНЕ. Во ваков случај на Движењето Беса кое во коалиција со СДСМ му се нанесува штета“ – изјави Кузеска.

СДСМ тврди дека Агенцијата е под контрола на ВМРО-ДПМНЕ, па затоа „го игнорираше обраќањето на ДИК до Движењето БЕСА да изготви план за медиумско претставување и тоа не ја спречи агенцијата да издаде наредби спротивно на Изборниот Законик“.

Така, пред самиот почеток на изборната кампања, според СДСМ, ВМРО-ДПМНЕ веќе прави обиди да го загрози изборниот процес, со што ѝ се нанесува штета и на државата и на нејзините евроинтеграциски процеси.

АВМУ не остана должна, па веднаш одговори со отфрлање на сите обвиненија на нејзина сметка

„Движењето Беса, според листите на кандидати, потврдени од Државната изборна комисија, е дел од Коалицијата Можеме и според тоа може да добие минути за платено политичко рекламирање исклучиво во рамките на минутите доделени за оваа коалиција“, велат од АВМУ, додавајќи дека распределбата на времето за платено политичко рекламирање е направена на потполно идентичен начин како и за претседателските избори 2019 година, имајќи предвид дека важи истата одредба од Изборниот законик.

АВМУ во своја одбрана тврди дека за време на претседателската кампања

во 2019 година, кандидатот за претседател, Стево Пендаровски, поддржан од СДСМ и коалицијата, доби 4 минути, односно двојно повеќе време од кандидатите поддржани од опозицијата Гордана Силјановска и Блерим Река кои имаа по две минути.

Понатаму, АВМУ преоѓа во контранапад, па наведува дека во повеќе наврати искажала несогласување и јавно и преку реакција до надлежните институции во врска со спорната законска одредба која не обезбедува еднакви услови за сите учесници во изборниот процес и дека не е применлива за различните изборни циклуси. Од своја страна, велат од АВМУ, се обиделе соодветно да ја имплементираат законската одредба, во корелација со другите одредби од Изборниот законик.

Според Изборниот законик, член 76-д, став 4, најмногу 45% од финансиските средства за платено политичко рекламирање обезбедени од буџетот на Република Северна Македонија можат да искористат двете најголеми политички партии кои ја освоиле власта на последните избори за пратеници, освоиле најмногу гласови и исто толку двете најголеми опозициски партии што освоиле најмногу гласови. Најмногу 10% од средствата можат да искористат политички партии што освоиле доволно пратеници да формираат пратенички групи и оние кои не биле застапени во Собранието.

Независно како ќе се одвива препирката меѓу политичките партии, АВМУ и ДИК, законот е јасен. Доколку не се најде соодветно решение, Беса, но и медиумите ќе се најдат во незавидна ситуација. Беса, ќе мора да калкулира како најдобро ќе биде претставена како партија во рамките на

Коалицијата Можеме, но и индивидуално. Медиумите, пак, ќе се најдат во недоумица кого да послушаат, со оглед на тоа дека, според Изборниот законик, не смеат да одбијат ниту една партија и коалиција, доколку сакаат да се рекламираат преку нив. Или, кога станува збор

за Беса, медиумите ќе мора да пресметуваат што би било поисплатливо за нив и да бираат меѓу насоките на АВМУ и ДИК.

Уште еднаш, по ова прашање, Изборниот законик е јасен.

Биљана Јордановска

Седиштето на ЦИВИЛ мета на вандализам со заканувачки и навредливи пораки

Седиштето на ЦИВИЛ повторно е мета на вандализам со заканувачки и навредливи пораки. Панелот во дворчето зад седиштето на организацијата што се користи за состаноци и изјави за јавноста е турнат, а врз него е ставена лопата. Натписот со логото на организацијата и натписот „Слободна зона“ веднаш под него се скинати, а пред вратата беа истурени отпадоци. На вратата, со остар предмет е изгравирен зборот „Nazi“ (нацист).

Ова не е првпат ЦИВИЛ да биде мета. Освен што организацијата и нејзините претставнички и претставници се постојано под напад од националисти и радикали, па и од високи функционери на одредени политички партии и политички структури.

Веднаш по 27-априлските настани во 2017 година, седиштето беше ограбено,

кога беа украдени лаптопи и електронската архива на организацијата. Случајот никогаш не е решен.

Во 2018 година, на паното на ЦИВИЛ беа испишани вулгарни зборови и симболи.

Ноќта помеѓу 29 и 30 јуни, непознатите сторители, со очигледна политичка агенда, се обидуваат да испратат заканувачки и навредливи пораки до организацијата. Случајот веднаш беше пријавен во полиција.

ЦИВИЛ е организација за човекови права и слободи, формирана во 1999 година, која ужива огромна доверба и поддршка од граѓанките и граѓаните од сите заедници, со најразлични убедувања и ориентации. Овој вандалски чин може само да ги охрабри сите добронамерни и прогресивни граѓанки и граѓани, а особено членовите и поддржувачите на ЦИВИЛ да продолжат со својата добра работа.

ЦИВИЛ ја одбележува годишнината од потпишувањето на Преспанскиот договор

Денеска одбележуваме две години од потпишувањето на Преспанскиот договор меѓу Република Северна Македонија и Република Грција, со што се стави крај на речиси тридеценискиот спор за името меѓу двете земји.

ЦИВИЛ, како организација за човекови права и слободи и како организација која ги застапува и промовира европските вредности, го поддржа овој важен историски чин и спроведе голем број активности за граѓанска едукација за содржината и значењето на овој Договор. ЦИВИЛ ја честита годишнината од потпишувањето на Преспанскиот договор и им оддава признание на лидерството и мудроста на лидерите на двете земји, Северна Македонија и Грција, кои го водеа процесот до негово успешно спроведување.

Годишнината од потпишувањето на Преспанскиот договор, ЦИВИЛ ја одбележува со објавување на пораки и текстови во прилог на овој процес на својата медиумска платформа на македонски, албански и англиски јазик.

Договорот е решение на спорот за името Македонија и преку него се воспостави стратешко партнерство меѓу двете соседни држави. Со решавањето на овој децениски спор, се овозможи евроатлантската интеграција на нашата земја.

Со договорот, нашата земја ја напушти

привремената референца ФИРОМ и го доби името Република Северна Македонија, државјанството стана македонско/државјанин на Република Северна Македонија, а јазикот македонски.

Грција го испочитува договорот и прва го ратификува Протоколот за членство на Северна Македонија во НАТО, а земјава на 30 март годинава, како што беше ветено, стана 30. членка на Алијансата. Договорот со Грција го отвори и патот за членство во Европската унија.

По Преспанскиот договор, никој повеќе не може да спори дека во Северна Македонија живеат Македонци, кои говорат македонски јазик, гласи неодамнешната порака на преговарачот во спорот за името, Метју Нимиц, чиј роденден е токму на 17 јуни, кога во 2018 година беше потпишан Преспанскиот договор во Нивици на Преспанското Езеро.

EUROPA е весник за европски вредности и човекови права, во издание на ЦИВИЛ. Уредува Редакциски колегиум на ЦИВИЛ. Одговорен уредник за весникот EUROPA: Игор К. Илиевски. Целосниот импресум на изданието е објавен на www.civilmedia.mk

Весникот EUROPA е издание во рамките на проектот „Европа е наш дом“, финансиран од Федералното Министерство за надворешни работи на Сојузна Република Германија.

Ставовите искажани во оваа публикација се на авторките и авторите на текстовите и не нужно ги одразуваат ставовите на донаторите.